

Kuljettajantutkinnon teoriakoe

Määräyksen tausta ja säädöspерusta

Liikenne- ja viestintäministeriö laati 26.5.2021 ajokorttilain (386/2011) uudistusta koskevassa hankkeessaan tehtyjen selvitysten pohjalta arviomuistion ajokorttilain uudistamistarpeista. Arviomuistion pohjalta annettiin 05.05.2022 hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ajokorttilain muuttamisesta (HE 70/2022 vp). Hallituksen esityksessä ajokorttilakiin esitettiin muutoksia myös kuljettajantutkinnon teoriakoetta koskeviin Liikenne- ja viestintävirasto Traficomien määräyksenantovaltuuksiin.

Liikenne- ja viestintävirasto on 05.07.2021 antanut ajokorttilain (386/2011) 52 ja 53 §:n määräyksenantovaltuuden mukaisesti määräyksen kuljettajantutkinnon teoriakokeen vaatimuksista (TRAFICOM/149520/03.04.03.00/2021). Edellä mainittuun määräykseen tehdään tässä määräyshankkeessa lainsäädännön muutoksista ja käytännössä esille tulleista tarpeista johtuvat muutokset ja laajennukset.

Määräystä laajennetaan lisäämällä siihen tarkemmat määräykset vilpistä kuljettajantutkinnon teoriakokeessa sekä poistamalla uuden lain kanssa päällekkäistä sääntelyä. Lisäksi parannetaan joidenkin kohtien luettavuutta.

Määräyksenantovaltuus perustuu ajokorttilain 52 §:än, ajokorttilakiin lisättäviin 53 ja 56 a §:iin. 52 §:n mukaan Liikenne- ja viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä kuljettajantutkinnon sisällöstä. 53 §:n mukaan Liikenne- ja viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä teoriakokeiden, ajokokeiden ja käsittelykokeiden sisällöstä, tulkin käytöstä kokeissa ja kokeiden käytännön toteutuksesta. 56 a §:n mukaan Liikenne- ja viestintävirasto antaa tarkempia määräyksiä vilpilliseksi katsottavasta toiminnasta ja vilpin todentamisesta sekä menettelystä vilppitapauksissa.

Asiaan liittyviä muita määräyksiä ja säädöksiä

Määräyshanke liittyy liikenne- ja viestintäministeriön hankkeeseen ajokorttilain muuttamisesta (LVM017:00/2021). Määräyksen lopullinen sisältö on riippuvainen lakihankkeen aikataulusta ja lain lopullisesta sanamuodosta.

Samaan aikaan kuljettajantutkinnon teoriakoetta koskevan määräyksen kanssa annetaan myös kaksi muuta kuljettajaopetukseen liittyvää määräystä, jotka ovat esitetyn lakimuutoksen 35 §:n 6 momentin nojalla määräys kuljettajaopetuksesta (TRAFICOM/542041/03.04.03.00/2021) ja 35 a §:n 4 momentin nojalla määräys ajoharjoitteluradoista (TRAFICOM/542044/03.04.03.00/2021).

Määräyksen tavoite

Vilppimennettelyä koskevien määräysten tavoitteena on tarkemmin määritellä vilpillinen toiminta kokeessa ja sitä kautta ehkäistä vilppiä ja sen yrityksiä. Lisäksi määräyksessä varmistetaan, ettei sääntelyssä ole päällekkäisyyksiä.

Määräyksen valmistelu

Määräys on valmisteltu virkatyönä Liikenne- ja viestintävirasto Traficomissa. Hankkeen aloittamisesta on uutisoitu viraston verkkosivuilla, jossa julkaistaan myös erikseen ilmoitus ulkoisesta lausuntokierroksesta.

Muutokset ja arvio määräyksen vaikutuksista

Koevilppiä koskevilla tarkemmilla määräyksillä pyritään antamaan virastolle ja sen palveluntuottajalle paremmat mahdollisuudet reagoida kokeessa havaittuun vilpilli-

seen menettelyyn. Vilppitapauksia koskevilla määräyksillä, samoin kuin aihepiirikohdaisilla pisterajoilla tavoitellaan sitä, että kokeen hyväksytysti suorittanut tosiasiallisesti omaa kokeessa mitattavat tiedot ja taidot.

Vilppiä koskevilla määräyksillä täsmennetään laissa säädettyä kielletyn vilpin käsitettä ja veloitetaan palveluntuottaja ilmoittamaan kaikesta kokeessa havaitsemastaan vilpillisestä toiminnasta Liikenne- ja viestintävirastolle.

Määräykseen lisätään uusi kohta ja jo olemassa olevia kohtia laajennetaan ja muutetaan. Määräyksen 1 kohdan sisältöä laajennetaan. Nykyisen 2 kohdan sisältöön tehdään lainsäädännön muutoksista johtuvat tarpeelliset muutokset. Lisäksi kohdan 2 luettavuutta parannetaan muuttamalla vaatimukset selkeämmin luettavaksi lisätaukseksi ja muuttamalla lauseen rakennetta helpommin luettavaksi.

Määräykseen lisätään uutena 6 kohta otsikolla Vilpillinen menettely kokeessa.

Yksityiskohtaiset perustelut

Määräyksen **1 kohdassa** (Teoriakokeen suorittaminen) muutettaisiin ensimmäisestä kappaleesta sana ja toista kappaletta. Ensimmäisessä kappaleessa tehtäisiin selkeyttävä muutos muuttamalla kokeen suoritusmuotoa kuvaava sana digitaaliseksi. Selkeytys olisi tarpeen väärinymmärrysten selkeyttämiseksi.

Määräyksessä määrättäisiin, että koetilaa ei saa viedä matkapuhelimia, kuulokkeita tai muita viestintä- tai tallennusvälineitä eikä materiaaleja tai välineitä, joita voidaan käyttää kokeen suorittamiseksi osittain tai kokonaan vilpillisesti tai koekysymysten kopioimiseksi taikka muutoin eteenpäin välittämiseksi. Koetilassa on kiellettyä luntata, hyödyntää edellä mainittuja koetilassa kiellettyjä materiaaleja tai välineitä taikka keskustella muun kuin palveluntuottajan henkilöstöön kuuluvan kanssa. Kiellettyä on lisäksi kokeen tekeminen toisen henkilön puolesta sekä kokeen tai sen osien kopiointi ja tallentaminen millä tahansa tavalla.

Kiellettyjen materiaalien ja välineiden käsite on tarkoitettu tulkittavaksi laajasti ja se sisältää kaikki sellaiset materiaalit ja välineet, joita voidaan käyttää kokeen suorittamiseksi vilpillisesti taikka koekysymysten kopioimiseksi tai eteenpäin välittämiseksi. Määrite kattaa erillisten materiaalien ja välineiden lisäksi esimerkiksi mahdolliset vaatteisiin tai ihoon merkityt vilpillistä toimintaa kokeessa edesauttavat tekstit, kuvat ja symbolit. Lisäksi mahdollinen älykello tulisi ottaa pois ranteesta ennen koetta, jotta sitä ei voitaisi käyttää kokeen suorittamiseen. Näillä määräyksillä yhdessä määräyksen 6 kohdan kanssa täsmennetään ajokorttilain 56 a §:ssä säädettyä vilpin kieltoa määrittelemällä mitkä teot tai käyttäytyminen katsotaan vilpiksi koetilanteeseen liittyen. Määritelmä olisi yhtenäinen taksinkuljettajan teoriakokeesta annettujen määräysten kanssa.

Kohdassa muutetaan koetilanteen äänittämisen valtuutta siten, että Liikenne- ja viestintävirasto muutetaan Liikenne- ja viestintäviraston palveluntuottajaksi. Selkeytys on tärkeä, koska viraston palveluntuottaja hoitaa kokeiden vastaanottamisen viraston lukuun.

Kohdasta 2 poistetaan lakiehdotuksen kanssa päällekkäistä sääntelyä vilpillisen toiminnan osalta. Lisäksi selkeytetään muuhun terveydelliseen perusteeseen vaadittavien selvityksien kirjoitusasua sekä muokataan kohtaa helpommin luettavaksi.

Lisäksi kohdasta 3 siirretään sanakirjaa koskeva kappale kohtaan 2. Kohdan muutos tehdään selkeyden vuoksi. Samalla muokataan kappaleen kirjoitusasua.

Kohdissa 3 ja 4 tehdään kirjoitusasun muokkauksia ja päällekkäisyyksien poistamista. Kohdassa 3 poistetaan ensimmäisen kappaleen lopusta sana "apuna", joka voisi aiheuttaa sekaannuksia tulkin toiminnasta. Tulkin tehtävä on ainoastaan tulkata

kokeen kysymykset teoriakokeen suorittajan kielelle ja vastaukset ajokokeen vastaanottajalle. Kohdassa muutetaan myös viestintävälineiden teoriakoetilaa viemisen kieltoa määräyksen muiden kohtien mukaisesti laajemmaksi. Jatkossa kielloksi kohdassa 1 mainittuja materiaaleja ja välineitä. Lisäksi kohdasta poistetaan kohta, jossa viitataan siihen, että mikäli syntyy perusteltu epäily tulkkauksen väärinkäytöstä, voidaan tulkki poistaa koetilaisuudesta ja kokelas saa tehdä kokeen loppuun ilman tulkkia. Tämä on päällekkäistä lakimuutosten kanssa, koska laki määrää kokeen keskeytettäväksi ja hylättäväksi, mikäli kokeessa todetaan vilpillistä toimintaa. Kohtaan lisätään viraston palveluntuottajalle velvollisuus tarjota muistiinpanovälineet tulkille pyydettyä. Käytäntö on ollut jo nykyisin käytössä, mutta asia lisätään määräykseen selkeyttämään toimintaa. Muistiinpanovälineet on kokeen jälkeen luovutettava kokeessa mukana olleelle ajokokeen vastaanottajalle, jotta palveluntuottaja pystyy tuomaan muistiinpanot. Kohdassa 4 tehdään selkeyttäviä muutoksia viimeiseen kappaleeseen.

Kohdassa 6 määrätään vilpistä sekä menettelystä vilppiyrityksissä. Kohdassa määritellään tarkemmin 1 kohdan 2 kappaleessa määriteltyjen kiellettyjen materiaalien, välineiden ja toimintatapojen olevan vilpillistä toimintaa. Kohta koskee tilanteita, joissa kokelas on käyttänyt tai yrittää käyttää kokeessa kiellettyjä välineitä joko kokeen läpäisemiseksi tai koekysymysten tallentamiseksi taikka kysymysten muutoin eteenpäin välittämiseksi, tai syntyy aiheellinen epäily kokelaan henkilöllisyydestä. Kohdan 1 mukaisesti koetilaa ei saa viedä matkapuhelimia, kuulokkeita tai muita viestintä- tai tallennusvälineitä eikä materiaaleja tai välineitä, joita voidaan käyttää kokeen suorittamiseksi osittain tai kokonaan vilpillisesti tai koekysymysten kopioimiseksi taikka muutoin eteenpäin välittämiseksi. Koetilassa on kiellettyä luntata, hyödyntää edellä mainittuja koetilassa kiellettyjä materiaaleja tai välineitä taikka keskustella muun kuin palveluntuottajan henkilöstöön kuuluvan kanssa. Kiellettyä on lisäksi kokeen tekeminen toisen henkilön puolesta sekä kokeen tai sen osien kopiointi ja tallentaminen millä tahansa tavalla.

Kiellettyjen materiaalien ja välineiden käsite sisältää kaikki sellaiset materiaalit ja välineet, joita voidaan käyttää kokeen suorittamiseksi vilpillisesti taikka koekysymysten kopioimiseksi tai eteenpäin välittämiseksi. Määrite kattaa erillisten materiaalien ja välineiden lisäksi esimerkiksi mahdolliset vaatteisiin tai ihoon merkityt vilpillistä toimintaa edesauttavat tekstit, kuvat ja symbolit.

Vilpillistä menettelyä koskeva ajokorttilain 56 a § velvoittaa keskeyttämään kokeen tilanteissa, joissa kokelas toimii vilpillisesti tai häntä epäillään väärästä henkilöllisyydestä. Palveluntuottaja ilmoittaa jokaisen vilppitapauksen Liikenne- ja viestintävirastolle.

Ajokorttilain 52 §:n mukaan kuljettajantutkimuksen tarkoituksena on varmistaa, että ajokorttia suorittavalla on tarvittavat tiedot ja käytännön ajotaito toimia vastuullisena kuljettajana itsenäisesti ja turvallisesti erilaisissa liikennetilanteissa ottaen huomioon myös sosiaalisuuden ja ekologisuuden vaatimukset. Vilppitapauksiin puuttuminen on ensiarvoisen tärkeää varmistettaessa, että kokeen läpäisevät ja ajo-oikeuden saavat vain ne henkilöt, joilla on tosiasiallisesti kokeen hyväksytyksi suorittamiseksi vaadittava tietämys.

Määräyksen aikataulu

Hankkeesta tehty määräyshankepääätös on hyväksytty 12.11.2021 ja se on uutisoitu ja julkaistu viraston internetsivulla 12.11.2021.

Määräystä valmistellaan vuoden 2022 aikana ja sen alustava aikataulu voimaan tulolle on lokakuun 1 päivänä 2022.